

dr hab. Grzegorz Niemyjski

Legnica, 18.09.2024

Wydział Rzeźby i Mediacji Sztuki

Akademia Sztuk Pięknych

im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu

Recenzja pracy doktorskiej Pana mgr Łukasza Marii Krupskiego zatytułowanej
PUSTA PIETA – materialne i niematerialne w mojej rzeźbie
przedstawionej w postępowaniu doktorskim w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuk
plastycznych i konserwacji dzieł sztuki, wszczętym przez Radę Dyscypliny i Szkoły
Doktorskiej Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie.

Informacje o autorze

Pan mgr Łukasz Maria Krupski urodził się w Warszawie w 1990 roku, w latach 2009 – 2014 studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, dyplom magisterki uzyskał w Pracowni Rzeźby prowadzonej przez prof. Piotra Gawrona. Dodatkowo ukończył podyplomowe studia na Uniwersytecie Warszawskim na kierunkach Zarządzanie (2020) oraz Filozofia (2015). Od czasu ukończenia studiów brał udział w wystawach zbiorowych, a także był autorem kilku wystaw indywidualnych w kraju i za granicą: autorska wystawa w Teatrze Polskim w Warszawie (2016), wystawa w Pałacu Prezydenckim w Warszawie (2017), seria wystaw w Berlinie w Forum Factory, Galeriach Mainouvre, Art. City People oraz Post Art Gallery (2018). Warto zwrócić uwagę na wystawę prezentującą całokształt twórczości Pana Łukasza, zrealizowaną w budynku Mediateki w Grodzisku Mazowieckim (2019) gdzie prezentowanych zostało kilkadziesiąt Jego rzeźb i rysunków. Pan Łukasz Krupski w latach 2016 -17 uczestniczył także w kilku zagranicznych wydarzeniach artystycznych, pozwolę sobie je wymienić, ponieważ świadczą o twórczej aktywności zagranicznej doktoranta. Rezydencja artystyczna w Lanaken w Belgii (2016), Międzynarodowe Sympozjum w New Delhi (2016), Rezydencja Artystyczna w Heraklionie na Krecie (2017), Międzynarodowe sympozjum artystyczne w Sarajewie , Bośni i Hercegowinie (2017) oraz Międzynarodowe Sympozjum artystyczne w Berane w Czarnogurze (2017). Autor realizował także komercyjnie zlecenia rzeźbiarskie najczęściej o tematyce religijnej. Jest autorem statuetek, płaskorzeźb, tablic pamiątkowych i popiersi, a także realizacji rzeźbiarskich, takich jak wykonany z kamienia Pomnik Matki Powstańca w Parku Wolskim czy zrealizowany z brązu pomnik Ave Crux w kościele św. Anny w Warszawie.

Ocena części teoretycznej

Część pisemna pracy doktorskiej autorstwa mgr Łukasza Marii Krupskiego składa się z opisu idei artystycznej oraz opisu metod realizacji tytułowej rzeźby. Została uzupełniona dodatkową dokumentacją fotograficzną głównego dzieła oraz trzech wcześniejszych prac rzeźbiarskich: „Oświecenie”, „Przejście”, „Madonna bez dzieciątka”. Wspomniane realizacje rzeźbiarskie skupiają się na relacji ciała ludzkiego zestawionego z pustką, w dwóch z nich pusta przestrzeń pokazana została jako pionowa szczelina biegnąca przez całą wysokość sylwetki ludzkiej, a w ceramicznej pracy „Madonna bez dzieciątka” podobnie jak w rzeźbie doktorskiej, Maryja przedstawiona jest także bez postaci Jezusa. Te prace wykonane zostały wcześniej i stanowią wprowadzenie do przedstawionej w przewodzie doktorskim PUSTEJ PIETY. Do tej dokumentacji dołączono informacje o wykształceniu doktoranta, przebiegu Jego kariery artystycznej i osiągnięciach w dziedzinie rzeźby, a także opinię dr hab. Macieja Aleksandrowicza pełniącego rolę promotora pracy doktorskiej będącej przedmiotem tej recenzji.

Teoretyczna część pracy *PUSTA PIETA – materialne i niematerialne w mojej rzeźbie* została napisana klarownym językiem i ma charakter osobistej wypowiedzi opartej na artystycznej i psychologicznej autorefleksji. Świadczy o przebytej drodze artystycznej i dojrzałości w podejściu do opracowywanego tematu. Zarówno w tematyce realizowanych dotychczas prac oraz w tekście czytelne są nawiązania do symboliki wynikającej z religii katolickiej. Przytoczone w tekście przemyślenia autora dotyczące filozofii sztuki i współczesnej kultury, a także rozważania natury metafizycznej zostały wsparte cytatami takich filozofów, jak Roman Ingarden, Umberto Eco, Zygmunt Bauman, oraz uzupełnione przykładami twórczości sięgającej do starożytnego Egiptu, a także odniesieniami do artystów współczesnych: Joseph Beuys, Katarzyna Kobro, Mirosław Bałka, August Rodin, Constantin Brancusi, Tom Miller, Adam Myjak, Anis Kapoor. Odnosząc się do Ich twórczości autor podkreśla szczególnie wpływ na swoją pracę rzeźb Gustawa Zemły. Tekst w dużej mierze zawiera merytoryczne uzasadnienie formy realizacji rzeźbiarskiej przedstawionej jako główne dzieło w przewodzie doktorskim. W jego treści wybrzmiewa odniesienie do osobistych przeżyć i doświadczonej w okresie studiów traumy, która została wpleciona w szeroki kontekst społeczny, co powoduje, że wydaje się on bardziej przekonujący. Autor już w pierwszym zdaniu pisze, że doktorat jest dla niego podsumowaniem całej dotychczasowej drogi twórczej „...również tego co nieudane, czego wstydzę się jako rzeźbiarz”. Zawarte w tytule nawiązanie do wzajemnych relacji tego co materialne i niematerialne, jest także obecne w przemyśleniach dotyczących ogólnej natury sztuki, a szczególnie czytelne w analizie indywidualnych przeżyć. Relacja między tym co materialne i niematerialne w kontekście rzeźby stanowi merytoryczną oś na której zbudowane zostały artystyczne poszukiwania autora. Warto w tym miejscu odnieść się do Jego religijności, o której pisze, że „Urodził się w rodzinie katolickiej, a światopogląd chrześcijański był praktykowany przez Niego aż do czasu dramatycznych przeżyć osobistych wynikających ze straty ojca w katastrofie smoleńskiej 10 kwietnia 2010 roku, których rzeźbiarskim wyrazem była realizacja pierwszej pustej Piety w 2013 roku”. Brak możliwości pożegnania ciała taty oraz późniejsze konflikty społeczne zbudowane na Katastrofie Smoleńskiej wyrwały się mocno w życie, psychice i rozumieniu sztuki przez młodego człowieka. Przeniesienie tych przeżyć do

kreacji rzeźbiarskiej stało się dla niego formą oczyszczenia i swoistą terapią przez sztukę. Należy w tym miejscu zaznaczyć iż autor jednak „nie chce aby skupiać się” na religijnym tle dzieła doktorskiego ponieważ zależy Mu na tym aby „każdy odbiorca, ateista, agnostyk, wierzący, miał możliwość konfrontacji z rzeźbą na zasadzie neutralnej światopoglądowo”. Podkreśla znaczenie swojej pracy doktorskiej w relacji do opisanego przez Umberto Eco idei dzieła otwartego, w której odbiorca jest swego rodzaju współtwórcą dzieła.

Ocena realizacji rzeźbiarskiej

Realizacja rzeźbiarska PUSTA PIETA nawiązuje układem do znanej piety watykańskiej Michała Anioła, a brak ciała Chrystusa, w założeniu Pana mgr Łukasza Krupskiego, ma być swego rodzaju „konfrontacją pustki z materią”. Cytując autora: „Przestrzeń sacrum, którą reprezentuje Chrystus, jest tu amputowana, stając się komentarzem do słynnych słów Fryderyka Nietschego otwierających naszą epokę: *Bóg umarł*”. Ten brak ważnego elementu w kanonicznym układzie piety jest tematem rzeźby i swego rodzaju prowokacją. Jest także swoistym „ polem możliwości” interpretacyjnych, gdzie odbiorca ma możliwość wielopoziomowych odczytań. Ta pustka w założeniu autora ma stać się miejscem spotkania, przestrzenią dialogu między twórcą i odbiorcą, który zostaje zaproszony aby wypełnić ją swoimi przeżyciami. Zarówno Watykańska Pieta oraz PUSTA PIETA zostały wykonane w podobnej skali z marmuru i są zbudowane na analogicznym układzie kompozycyjnym wpisanym w spotykające się osie pionu i poziomu. Przy czym poziom ciała Chrystusa w tym wypadku został wypełniony, a raczej zastąpiony brakiem tego ciała.

Jest matka - brakuje syna.

Jest pion - brakuje poziomu.

Ta pustka kompozycyjnie została zrównoważona poprzez wypełnienie leżącym na kolanach Matki całunem. Zmianie, w stosunku do piety watykańskiej, ulega także układ rąk Maryi, która nie obejmuje ciała i nie wznosi nad nim dłoni ale pod draperią całunu opuszcza obie ręce w geście bezradności. Po pierwszym obejrzeniu dokumentacji fotograficznej sposób potraktowania draperii w rzeźbie Pana Łukasza, wydał mi się w stosunku do symfonii dramatyzmu szat w piecie Michała Anioła odrobinę uproszczony, surowy i schematyczny. To wrażenie zatartło się jednak po przeczytaniu słów autora o poszukiwaniu syntezy i świadomym ograniczaniu środków wyrazu. Pomimo to mam jednak poczucie, że pustka na kolanach Maryi nie jest do końca pusta, ponieważ całun, który się tam znajduje ma formę dość obfitą i napiętą od wewnątrz. Ten całun z jednej strony odrobinę intryguje, ponieważ wizualnie swą masą zastępuje ciało Chrystusa, nie tworząc wrażenia braku formy w tym miejscu i dosłownej pustki ale z drugiej i tutaj ponownie warto przytoczyć symbolikę religijną, staje się nawiązaniem do zmartwychwstania. Co w perspektywie osobistych przeżyć autora może w miejsce pustki wprowadzać nadzieję.

Do realizacji swojej rzeźby mgr Łukasz Maria Krupski wykorzystał dostępne na rynku nowe technologie pomocne na etapie projektowym oraz realizacyjnym.

Wyrzeźbioną klasycznie z gliny formę odlał z akrylu, następnie została ona zeskanowana w 3D i docelowo poddana obróbce w marmurze z użyciem robota frezującego. Ostateczny efekt uzyskany został dzięki powierzchniowej ręcznej obróbce. Jest to godne pochwały i otwarte na wykorzystanie nowych rozwiązań technicznych podejście do pracy rzeźbiarza. W odniesieniu do przytaczanej wcześniej idei dzieła otwartego istotną rolę odgrywa tutaj miejsce ekspozycji PUSTEJ PIETY, którym jest otwarta przestrzeń miejska, Plac Trzech Krzyży w Warszawie. Pominięcie w opisie teologicznego znaczenia nazwy placu w relacji do tematu samego dzieła doktorskiego zapewne jest zabiegiem celowym, wpisującym się w założoną przez autora perspektywę dzieła otwartego. Co z jednej strony zgodnie z ideą Umberto Eco skutkuje otwartością na różnorodność interpretacyjną ale z drugiej nie daje możliwości czytelnikowi nie znającemu religijnego znaczenia związku piety i trzech krzyży na posmakowanie doktorskiej rzeźby w kontekście ewangelicznym.

Podsumowanie

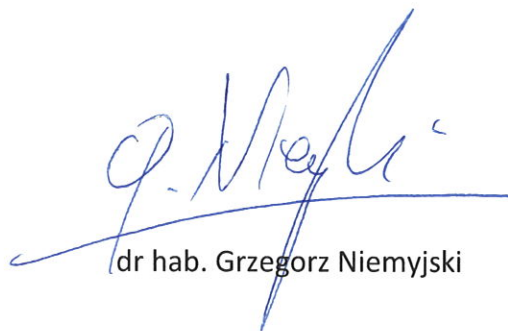
Odnoszę wrażenie, że autor nawiązując w swym tekście do idei płynnej nowoczesności Zygmunta Baumana, która przedstawia obraz współczesności w dość ciemnych barwach, jako rzeźbiarz stawia swoją własną tezę. Gdy, jak pisze Bauman, współczesna kultura wzywa do zrywania więzów i niepamięci, gdy zamiast utrwalania wartości nawołuje ona do konsumpcyjnego ich zużywania i wymiany na nowe, gdy brak celu i sensu życia pcha współczesnego człowieka w sferę iluzji, Pan mgr Łukasz Krupski ustawia w środku miasta dużą kamienną rzeźbę o tematyce nawiązującej do kanonu sztuki sakralnej. Ten rzeźbiarski zabieg, który prowadzi dialog ze współczesną kulturą, jest jednocześnie wyrazistym wizualnie wejściem w przestrzeń publiczną miasta Warszawy z czytelnym odniesieniem w swej treści do tradycyjnej symboliki chrześcijańskiej. Przy czym jak już zostało wspomniane to odniesienie ma być jedynie inspiracją do wielopoziomowych interpretacji. Takie działanie wymaga odwagi i świadczy o ugruntowanej świadomości twórczej ale przede wszystkim wynika z przepracowania wewnętrznego procesu mającego swój początek w osobistej tragedii. Uważam, że nie jest to forma buntu przeciwko rzeczywistości, o której pisze Bauman ale raczej bardzo osobiste, utrwalone w rzeźbie świadectwo. Przekuwanie w kamieniu przez autora bolesnej pustki to moim zdaniem swego rodzaju jego modlitwa poprzez materię. W tekście rozprawy doktorskiej Pan mgr Łukasz Maria Krupski rozwija indywidualne rozumienie aktu twórczego, na który Jego zdaniem składają się trzy czynniki: historia autora, kontekst kulturowy oraz historia materii z jakiej dzieło powstaje. W to założenie wpisuje swoje osobiste przeżycia oraz merytoryczne uzasadnienia oparte na własnym doświadczeniu dziesięciu lat drogi twórczej. Píše także o cierpieniu i „czarnej” przestrzeni samotności, które od czasu studiów pojawiają się w realizowanych przez niego różnych motywach nawiązujących do pustej piety. Tą czernią, pozostając w kontekście religijnym, można odnieść do mistycznego stanu nocy ciemnej, opisywanej przez św. Jana od Krzyża i św. Teresę z Avila. To stan pustki, oderwania od ludzi i od Boga, to miejsce swoistego oczyszczenia. Celebrowanie pustki i doznania braku poprzez cykl realizacji pustych piety to rzeźbiarski proces stawania w trudnej prawdzie. Analizując dzieło

doktorskie Pana Krupskiego z tej perspektywy warto pamiętać, że wspomniana mistyczna noc ciemna prowadzi w rezultacie do światła, które rodzi się z jej ciemności.

Pan Łukasz Krupski jest rzeźbiarzem, który w dotychczasowych realizacjach wypracował wizualne podstawy formalnego języka indywidualnej wypowiedzi artystycznej. Bazując na określonym motywie piety konsekwentnie odnosi się do określonej tematyki, nie negując jej przesłania ale znajdując dla niej rozwiązanie formalne wpisujące się w Jego osobiste przeżycia. Taka postawa świadczy o procesie badawczym opartym na poszukiwaniu związków pomiędzy zawartym w tytule pracy doktorskiej tym co materialne i niematerialne oraz o umiejętności ich kreatywnego łączenia. Całość pracy doktorskiej pomimo drobnych uwag natury teoretycznej nie budzi moich zastrzeżeń. Merytorycznie opisuje analizowane zagadnienie stanowiąc rzeczowy i przekonujący opis badań artystycznych. PUSTA PIETA jest w sensie rzeźbiarskim oraz kulturowym wartościową realizacją przestrzenną.

Konkluzja

Po zapoznaniu się z dorobkiem artystycznym Pana mgr Łukasza Marii Krupskiego oraz pracą dokorską zatytułowaną *PUSTA PIETA – materialne i niematerialne w mojej rzeźbie* stwierdzam, że zarówno przedstawiona praca teoretyczna jak i twórcza spełniają warunki określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 273 ze zm.) i stanowią oryginalne dzieło artystyczne. W związku z tym wnioskuję o nadanie Panu mgr Łukaszowi Marii Krupskiemu stopnia doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuk plastycznych i konserwacji dzieł sztuki.

dr hab. Grzegorz Niemyjski